

ROZKŁAD MATERIAŁU

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
1. MAGIA I RELIGIA – MUZYKA W SŁUŻBIE DUCHA Rola muzyki w życiu człowieka: sygnalizacyjna, religijna i obrzędowa. Akompaniament do pieśni negro spirituals			
I.1.1.a, 1.5.d) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, z akompaniamentem): piosenki z repertuaru młodzieżowego; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: głosowe ilustracje dźwiękowe (onomatopeje) do scen sytuacyjnych, tekstów literackich; I.2.1.d, 2.4.a, b, c) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut akompaniamenty; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie proste struktury rytmiczne, swobodny akompaniament rytmiczny i melodyczny, instrumentalne ilustracje dźwiękowe do scen sytuacyjnych, tekstów literackich; I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki; I.4.1.a, b, 4.2.e, 4.3) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), muzyki jazzowej i rozrywkowej; rozpoznaje ze słuchu aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band i zespół folkowy; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II. 2.1, 2.2, 2.4) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne oraz fermatę;	- Piosenki: <i>Koniec wakacji</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska), <i>Zabierz się razem z nami</i> (sł. pol. S. Karaszewski). - Słuchamy: A. Vivaldi <i>Koncert nr 3 F-dur Jesień</i> cz. I z <i>Czterech pór roku</i>, muzyka z czterech świąt, pieśń magiczna, sygnały myśliwskie, Anonim <i>Git on bo'd little child'en</i>. - Gramy i tworzymy: Zabawa muzyczna <i>Masz wiadomość</i>, akompaniament do piosenki. <i>Zadania muzyki: muzyka sygnalizacyjna, obrzędowa i religijna</i> (P s. 13–15, 18). KARTA PRACY: Magia i religia – muzyka w służbie ducha	- potrafi śpiewać w grupie refren piosenki <i>Koniec wakacji</i> oraz <i>Zabierz się razem z nami</i>; - umie określić nastrój wystuchanego utworu muzycznego; - potrafi nazwać kilka oznaczeń muzycznych z zapisu nutowego piosenki i je wyjaśnić; - umie sformułować wypowiedź na temat roli muzyki w życiu człowieka; - zna określenie muzyka sakralna; - potrafi akompaniować na instrumentach perkusyjnych do negro spirituals <i>Git on bo'd little child'en</i>.	- potrafi śpiewać solo refren piosenki <i>Koniec wakacji</i> i <i>Zabierz się razem z nami</i>, zwrotki śpiewa w grupie; - zna pojęcia dur/moll lub major/minor; - zna większość oznaczeń muzycznych w zapisie nutowym piosenki; - umie rozpoznać słuchem aparat wykonawczy w koncercie <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i> A. Vivaldiego; - potrafi opowiedzieć o roli muzyki w życiu człowieka i funkcjach, które pełni; - rozumie sygnalizacyjną i religijną funkcję muzyki; - rozpoznaje, z jakiego kręgu kulturowego pochodzą prezentowane przykłady muzyki sakralnej;

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
II.4.1, 4.2) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa oraz do wyboru: sakralna); charakterystyki stylów muzycznych; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Antonio Vivaldi; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; III.5) wyszukuje nagrania z literatury muzycznej w celu zilustrowania twórczości kompozytorów, cech epoki, charakterystyki stylów, przygotowując prezentacje lub/i, muzyczne portfolio.			umie dobrać ruch i akompaniament instrumentów perkusyjnych do pieśni <i>Git on bo'd little child'en</i>.
2. DE GUSTIBUS NON EST DISPUTANDUM Rola muzyki w życiu człowieka: obrzędowa i rozrywkowa. Akompaniament do piosenki ludowej <i>Była babuleńka</i>			
I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) piosenki z repertuaru dziecięcego, młodzieżowego, popularnego i ludowego; I.2.1.b, c, d) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut (w zespole lub/i solo) na jednym lub kilku instrumentach melodycznych oraz perkusyjnych niemelodycznych melodie, proste utwory, akompaniamenty;	Piosenki: <i>Koniec wakacji</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska) lub <i>Zabierz się razem z nami</i> (sł. pol. S. Karaszewski), pieśń ludowa <i>Była babuleńka</i>.	- umie zaśpiewać solo refren piosenki <i>Koniec wakacji</i>; - potrafi określić budowę formalną pieśni ludowej <i>Plon niesiemy, plon (A B A)</i>; - zna nazwiska kompozytorów: W.A. Mozart i C. Orff;	- umie zaśpiewać solo całą piosenkę <i>Koniec wakacji</i>; - potrafi grać na dzwoneczkach lub flecie jedną część melodii pieśni <i>Plon niesiemy, plon</i>; - umie podać kilka przykładów muzyki, której chętnie słucha

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
I.3.2.b) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne wybranych tańców ludowych (szczególnie własnego regionu); I.4.1.a, b, d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), muzyki rozrywkowej, utworów ludowych w postaci oryginalnej; I.4.2.c, 4.3) rozpoznaje ze słuchu podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; I.4.4.c, d) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych werbalizuje emocje i odczucia, opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów; II.4.1, 3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokально-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa); charakterystyki form muzycznych: ABA; II.5.2) określa charakterystyczne cechy wybranych polskich tańców ludowych z uwzględnieniem własnego regionu; II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (klasycyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Wolfgang Amadeusz Mozart; II.8) potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne argumentując swoje wybory; II.9) tworzy, odtwarza i zapisuje muzykę przy użyciu dostępnych technologii;	• Słuchamy: W.A. Mozart <i>Allegro z Serenady G-dur Eine kleine Nachtmusik</i>, C. Orff <i>O Fortuna</i> z kantaty <i>Carmina burana</i>, przykład tańca ludowego z regionu, z którego pochodzi uczeń, utwory do wyboru z poprzedniej klasy, np. L. van Beethoven <i>Burza z VI Symfonii F-dur op. 68 (Pastoralnej)</i>, W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i>, <i>Butka z masłem</i>. • Gramy: pieśń ludową <i>Plon niesiemy, plon</i>; Zabawa muzyczna <i>Kopytka koziołka</i>. • Gust muzyczny, samodzielne uzasadnianie wyboru ulubionych utworów. • <i>Muzyka rozrywkowa</i> (P s. 19). • KARTA PRACY: De gustibus non est disputandum.	• potrafi wymienić nazwy czterech instrumentów smyczkowych; • zna termin ostinato; • potrafi powiedzieć, na czym polega rozrywkowa funkcja muzyki; • umie podać kilka przykładów muzyki, którą lubi; • bierze udział w zabawie instrumentalnej przy piosence <i>Była babuleńka</i>.	oraz uzasadnić swój wybór; • wykazuje tolerancyjną postawę wobec upodobań muzycznych kolegów; • potrafi własnymi słowami opowiedzieć o utworach <i>Eine kleine Nacht-musik</i> W.A. Mozarta i <i>Carmina burana</i> C. Orffa; • zna terminy ostinato rytmiczne i ostinato melodyczne, rozpoznaje ostinato słuchem w utworze Orffa.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; III.9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców			
3. CZAS MINIONY, CZAS OBECNY Przygotowanie koncertu ulubionej muzyki. Akompaniament według zapisu piktogramów			
I.1.1.b) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) wybrane pieśni (patriotyczne); I.2.1.d) gra na instrumentach przy pomocy nut (w zespole) na perkusyjnych niemelodycznych akompaniamenty; I.4.1.c) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej polskich pieśni artystycznych i patriotycznych; II.2.1, 2 i 3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz, zna skróty pisowni muzycznej: repetycja; II.8) potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne argumentując swoje wybory.	- Piosenka: <i>Siekiera, motyka</i> (muz. anonim, sł. z okresu II wojny Anna Jachnina). - Słuchamy: dowolne utwory z repertuaru muzyki poważnej lub inne utwory wcześniej przygotowane przez nauczyciela w celu zilustrowania omawianego tematu – funkcji muzyki. - Gramy: akompaniament do piosenki według piktogramów zamieszczonych w nutach.	- umie przygotować w zespole program koncertu dla klasy; - wypowiada się na temat zaproponowanych przez siebie utworów; - potrafi zaśpiewać w grupie jedną zwrotkę piosenki <i>Siekiera, motyka</i>; - umie zagrać akompaniament do tej piosenki według zapisu w nutach.	- umie uzasadnić wybór utworów na klasowy koncert i powiedzieć kilka zdań na ich temat; - umie zaśpiewać solo jedną lub dwie zwrotki piosenki <i>Siekiera, motyka</i>; - ma podstawowe wiadomości na temat II wojny światowej.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
	- Rola muzyki w czasie II wojny światowej. <i>Zakazane piosenki</i> (P s. 24–25). KARTA PRACY: Czas miniony, czas obecny.		
4. JESIENNE KOMPOZYCJE NIE TYLKO MUZYCZNE Niekonwencjonalne wykorzystanie darów jesieni do tworzenia akompaniamentu. Utrwalenie wartości rytmicznych nut i pauz			
I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.a, d, 2.3) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy schematy rytmicznej, akompaniamenty; odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne; I.4.b) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie swobodny akompaniament rytmiczny; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.2.1, 2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz.	- Piosenka: <i>Rozwiczriona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska). - Gramy: rytmy na kasztanach, liściach i innych jesiennych „instrumentach”. - Tworzymy: instrumentację do piosenki. - Liście, kasztany, żołędzie itp. KARTA PRACY: Jesienne kompozycje nie tylko muzyczne.	- umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozwiczriona jesień</i>; - umie wykonać rytm piosenki na jesiennych „instrumentach”; - potrafi zaproponować instrumenty do akompaniamentu piosenki; - umie zagrać w zespole akompaniament do piosenki; - zna nazwy i symbole niektórych pauz umie zastosować podane pauzy w praktyce.	- umie zaśpiewać solo wybraną zwrotkę piosenki <i>Rozwiczriona jesień</i>; - potrafi zaakompaniować na instrumentach perkusyjnych oraz „jesiennych gadżetach” (drobnych przedmiotach symbolizujących jesień); - swobodnie wykonuje gestodźwiękami rytm akompaniamentu do piosenki.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
5. WIELKA RODZINA INSTRUMENTÓW PERKUSYJNYCH Aktywne słuchanie muzyki. Źródło dźwięku w instrumentach perkusyjnych			
I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.a, d, 2.5) gra na instrumentach schematy rytmiczne, akompaniamenty, improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów; I.4.2.a) rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; II.2.1, 2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je.	• Piosenka: <i>Rozwierzona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska.) • Słuchamy: A. Chaczaturian <i>Taniec z szablami</i> z baletu <i>Gajane</i>. • Gramy: <i>Opowieść jesiennego deszczu</i>, Zabawa muzyczna <i>Klasowa bateria</i> (P s. 30). • <i>Instrumenty – perkusja w orkiestrze</i> (P s. 28–31). • KARTA PRACY: Wielka rodzina instrumentów perkusyjnych. • Ew. plansze <i>Instrumenty perkusyjne niemelodyczne</i> i <i>Instrumenty perkusyjne melodyczne</i>. • Filmy: <i>Ksylofon</i>, <i>Kotły</i>, <i>Dzwony rurowe</i>, <i>Wibrafon</i>, <i>Talerze</i>, <i>Werbel</i>, <i>Kastaniety</i>, <i>Talerz wi-szący</i>, <i>Gong</i>, <i>Bęben wielki</i>.	• potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozwierzona jesień</i>; • wie, co to są instrumenty perkusyjne melodyczne i nie-melodyczne; • umie wymienić po kilka instrumentów z obydwu grup, podać ich źródło dźwięku; • potrafi wyjaśnić, co ma wpływ na głośność dźwięku w tych instrumentach.	• umie powiedzieć kilka słów o A. Chaczaturianie i jego utworze <i>Taniec z szablami</i>; • potrafi rozpoznać w prezentowanym utworze brzmienie kilku instrumentów perkusyjnych i podać ich nazwy; • umie miarowo zaakompaniować podczas aktywnego słuchania muzyki.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
6. JESIENNE DZWONY Sztuka ludwisarska. Wykorzystanie dzwoneczków w zabawie słuchowej			
I.2.1.c) gra na instrumentach przy pomocy nut (w zespole lub/i solo) na flecie podłużnym/dzwonkach proste utwory; II.2.1, 2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je; III.2, 3) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.	• Słuchamy: głos dzwonu Zygmunta, różne dzwonki. • Gramy: <i>Bandoska, Opowieść jesiennego deszczu</i> (mel. G. Drążek, oprac. K. Jakóbczak-Drążek). • Jan Paweł II jako papież, wybitny Polak i miłośnik sztuki. • Ludwisarstwo i najsłynniejszy dzwon – Zygmunt. • <i>Kiedy biją dzwony?</i> (P s. 32–33). • KARTA PRACY: Jesienne dzwony. • Ew. plansza <i>Instrumenty perkusyjne melodyczne</i>. • Różne dzwonki i dzwoneczki.	• potrafi określić nastrój pieśni <i>Bandoska</i>; • umie zagrać w grupie fragment <i>Bandoski</i>; • umie powiedzieć kilka zdań o papieżu Janie Pawle II.	• umie zagrać pieśń <i>Bandoska</i> na flecie lub dzwonkach; • potrafi opowiedzieć własnymi słowami o papieżu Janie Pawle II (w kontekście jego związku z kulturą); • aktywnie uczestniczy w zabawie słuchowej z dzwoneczkami.
7. DROGI POLAKÓW DO NIEPODLEGŁOŚCI Ignacy Jan Paderewski – wirtuoz, kompozytor, mąż stanu. Rola kultury w walce o niepodległość			
I.1.1.b) śpiewa wybrane pieśni patriotyczne; I.3.2.b) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne wybranych tańców ludowych	• Pieśń: <i>Leguny w niebie</i> (muz. i sł. A. Kowalski). • Słuchamy: I.J. Paderewski <i>Krakowiak fantastyczny</i>.	• wie, kim był I.J. Paderewski i jakie ma zasługi dla Polski; • potrafi rozpoznać krakowiaka na przykładzie utworu <i>Krako-</i>	• potrafi podać przykłady walki o niepodległość poza polem bitwy, np. poprzez działania ludzi kultury;

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drążek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
I.4.1.a, d, 4.2.d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), utworów ludowych w postaci artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe; II.5.1) określa cechy polskich tańców narodowych: krakowiaka; III.7) angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; III.8) uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych.	- Ruch: taniec przy melodii pieśni. - I.J. Paderewski – wirtuoz, kompozytor, polityk i ambasador Polski. <i>Ignacy Jan Paderewski</i> (P s. 44–45). KARTA PRACY: Drogi Polaków do niepodległości. - Film <i>Ignacy Jan Paderewski – mistrz tonów i mąż stanu</i>. - Opcjonalnie portrety J. Słowackiego, A. Mickiewicza, H. Sienkiewicza, J. Matejki, F. Chopina, S. Moniuszki.	<i>wiak fantastyczny</i> i przypomnieć cechy tego tańca narodowego; - umie zaśpiewać w grupie pieśń <i>Leguny w niebie</i>; - umie zatańczyć do pieśni prosty układ.	umie zaśpiewać solo partię św. Piotra z pieśni <i>Leguny w niebie</i>.
8. MUZYKA NA JESIENNĄ POGODĘ Tworzenie ilustracji muzycznej z pomocą odgłosów papieru. Budowanie instrumentów			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.5) improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów; I.3.1) odtwarza ruchem proste rytmy i schematy rytmiczne; I.4.1.a, 2.a, e, 3) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych, aparat wykonawczy: orkiestra; rozpoznaje	- Piosenka: <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, sł. J. Holm) i pieśń <i>Leguny w niebie</i> (muz. i sł. A. Kowalski). - Słuchamy: J.F. Händel, <i>Muzyka na wodzie</i>. - Ruch: Zabawa muzyczna <i>Bo do tańca trzeba czworga</i> (P s. 35).	- umie wymienić omówione wcześniej funkcje muzyki; - potrafi określić budowę piosenki <i>Zawsze jest pogoda</i>; - umie zaśpiewać w grupie refren piosenki; - wie, co oznacza kropka przy nucie; kropka nad lub pod nutą, łuk łącznik;	- umie opowiedzieć własnymi słowami, jakie funkcje pełni muzyka; - potrafi zaśpiewać solo refren piosenki <i>Zawsze jest pogoda</i>; - umie znaleźć w nutach piosenki powtarzający się rytm i powtórzyć go klaskaniem lub w inny dowolny sposób.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II.3.1, 3) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je, podziału aparatu wykonawczego (orkiestra); II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (instrumentalna); II.6) Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.	- Gramy: Zabawa muzyczna <i>Wesoła orkiestra</i> (P s. 38). - Tworzymy: odgłosy deszczu i wiatru wydobywane z pomocą papieru. <i>Grające powietrze, Instrumenty – dęte blaszane</i> (P s. 38–41). KARTA PRACY: Muzyka na jesienną pogodę. - Instrumenty wykonane przez nauczyciela – do prezentacji uczniom. - Mała i duża butelka, pojemnik z wodą, balon, grzebień z bibułą, gwizdek od czajnika, flet.	- aktywnie uczestniczy w poszukiwaniu odgłosów wydobywanych z papieru; - uczestniczy w zabawie twórczej <i>Wesoła orkiestra</i> z wykorzystaniem przedmiotów codziennego użytku; - wykonuje instrument według instrukcji w podręczniku.	
9. GRAJĄCE POWIETRZE Instrumenty dęte blaszane: trąbka, waltornia, puzon, tuba			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.3,5) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów; I.4.2.a, 4.3) rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój	- Piosenka: <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, sł. J. Holm). - Słuchamy: G. Rossini, fragment <i>Uwertury</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> (trąbka), C.M. von Weber <i>Chór strzelców</i> z opery <i>Wolny strzelec</i> (waltornia), G. Lohmann <i>Diabelski puzon</i>	- umie zaśpiewać w zespole piosenkę <i>Zawsze jest pogoda</i>; - zna nazwy instrumentów dętych blaszanych: trąbka, róg (waltornia), puzon, tuba; - potrafi rozpoznać na ilustracji omawiane instrumenty; - wykonuje „końskie kroki”	- potrafi zaśpiewać solo piosenkę <i>Zawsze jest pogoda</i>; - zna budowę, brzmienie i zasady wydobywania dźwięku z instrumentów dętych blaszanych; - umie opowiedzieć o brzmieniu instrumentów po wysłuchaniu

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je; II.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.	(puzon), J. Golland <i>Koncert na tubę</i> (tuba). - Gramy: „końskie kroki” według zapisu nutowego, prezentacja brzmienia wykonanych instrumentów. <i>Instrumenty – dęte blaszane</i> (P s. 41–43). KARTA PRACY: Grające powietrze. - Ew. plansza <i>Instrumenty dęte blaszane</i>. - Filmy: <i>Trąbka, Waltornia, Puzon i Tuba</i>. - Instrumenty wykonane przez uczniów.	podczas aktywnego słuchania muzyki; zna nazwy elementów budowy instrumentów: ustnik, czara głosowa, wentyle, suwak.	przykładu muzycznego.
10. W OCZEKIWANIU NA PIERWSZY ŚNIEG Odgłosy zimowego krajobrazu. Skróty pisowni muzycznej – volty			
I.1.1, 1.6) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego, improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; 2.1.c) gra na instrumentach proste utwory; II.1.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;	- Piosenka: <i>Ogólnie zima</i> (muz. J. Smoczyński, sł. J. Holm). - Gramy: kolędę <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>. - P s. 42–45. KARTA PRACY: W oczekiwaniu na pierwszy śnieg.	- umie zaśpiewać w grupie pierwszą zwrotkę piosenki <i>Ogólnie zima</i>; - zna termin volta i rozumie funkcję volt w zapisie nutowym; - wie, co to jest synkopa, przedtakt, pauzy;	- umie zaśpiewać solo pierwszą zwrotkę piosenki <i>Ogólnie zima</i>; - potrafi samodzielnie znaleźć w nutach tej piosenki rytm z synkopą; - umie zakończyć powtarzając się prostą melodię, improwizując drugą voltę.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
II.2.1–3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej: nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii, różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz, zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.		- wie, jaki jest zapis, nazwy i funkcje różnych oznaczeń muzycznych występujących w piosence; - umie zagrać fragment kolędy <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>.	
11. WKRÓTCE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA Kapela ludowa. Gramy i śpiewamy kolędy i pastorałki			
I.1.1.a) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem piosenki z repertuaru ludowego; I.2.1.c) gra na instrumentach proste utwory; I.4.2.a, e) rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych, aparat wykonawczy: kapela ludowa; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.	- Pastorałka: <i>My też, pastuszkowie</i>. - Gramy: <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki, Jezus malusieńki</i>, akompaniament do pastorałki <i>My też, pastuszkowie</i>. - Polskie zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem - Kapele ludowe. <i>Przy wigilijnym stole, Instrumenty kapeli ludowej</i> (P s. 48–50, 51). KARTA PRACY: Wkrótce święta Bożego Narodzenia.	- zna melodie i słowa niektórych polskich kolęd i pastorałek; - umie zaśpiewać w grupie pastorałkę <i>My też, pastuszkowie</i>; - wie, co to jest kapela ludowa; - potrafi zagrać na dzwonkach/flecie kolędę <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i> oraz fragment <i>Jezus malusieńki</i>; - umie zagrać akompaniament do pastorałki z obserwacją zapisu nutowego.	- umie zaśpiewać solo pastorałkę <i>My też, pastuszkowie</i>; - potrafi wymienić różne rodzaje kapel ludowych; - umie zagrać na dzwonkach/flecie kolędę <i>Jezus malusieńki</i>.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
12. KOŁĘDOWANIE Solowe występy chętnych uczniów – prezentacja umiejętności			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru ludowego; I.2.1.b, c, d) gra na instrumentach melodie, proste utwory, akompaniamenty; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.	- Pastorałka: <i>My też, pastuszkowie</i>. - Słuchamy: różnych znanych i nieznanach polskich kolęd i pastorałek. - Gramy: <i>Jezus malusieńki</i> i <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>, solowe występy chętnych uczniów. KARTA PRACY: Kołędowanie.	- zna melodie i słowa niektórych polskich kolęd i pastorałek; - umie zaśpiewać w grupie pastorałkę <i>My też, pastuszkowie</i>; - potrafi zagrać kolędę <i>Jezus malusieńki</i> i/lub <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>; - przyniósł śpiewniki z kolędami i pastorałkami.	- umie zaśpiewać solo pastorałkę <i>My też, pastuszkowie</i>; - potrafi zaakompaniować do wybranej kolędy lub pastorałki na dowolnym instrumencie melodycznym.
13. JESZCZE JEDEN MAZUR DZISIAJ Cechy mazura. Śpiewamy i gramy pieśni w rytmie mazura			
I.1.1.a, 1.4) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje itp.; I.2.1.c, 2.3) gra na instrumentach proste utwory, odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne; I.4.1.d, 4.2.d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe; II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (ludowa);	- Piosenka: <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska). - Słuchamy: Mazurek w wykonaniu kapeli ludowej, S. Moniuszko <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i>. - Gramy: F. Tymolski <i>Ostatni mazur</i>, rytmy mazura. - Podstawowe cechy mazura <i>Mazur</i> (P s. 52–55).	- umie zaśpiewać pierwszą zwrotkę piosenki <i>Zimowy mazur</i>; - zna nazwy polskich tańców narodowych; - potrafi wymienić charakterystyczne cechy poloneza, karakowiaka i mazura; - wie, co to jest nuta akcentowana; - umie wyjaśnić funkcję kropki	- umie zaśpiewać wszystkie zwrotki piosenki <i>Zimowy mazur</i>; - umie wykładać lub zagrać na instrumencie perkusyjnym charakterystyczne rytmy mazura; - potrafi zagrać na dzwonkach fragment pieśni F. Tymolskiego <i>Ostatni mazur</i>; - umie uzupełnić zapis rytmu

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
II.5.1) określa charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, kujawiaka, oberka, krakowiaka; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej	• KARTA PRACY: Jeszcze jeden mazur dzisiaj. • Interaktywna plansza demonstracyjna <i>Mazur</i>. • Wybrane kroki i figury mazura. • Film: <i>Mazur</i>.	umieszczonej obok nuty; • potrafi wyjaśnić określenie: artystyczne opracowanie tańca.	wykorzystując wartości rytmiczne z kropką.
14. SZYBKO I WOLNO – OBEREK I KUJAWIAK Cechy oberka i kujawiaka – rozpoznawanie tańców w słuchanych przykładach. Improwizacja melodii kujawiaka na dźwiękach <i>e g h</i>			
I.1.1.a, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.2.1.c, 2.5) gra na instrumentach proste utwory; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.3.2.a) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne polskich tańców narodowych: kujawiaka; I.4.1.d, 2.d) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej: utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej.	• Piosenki: <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska). • Słuchamy: <i>Oberok</i> w wykonaniu kapeli ludowej, R. Twardowski <i>Oberok</i> na orkiestrę smyczkową, H. Wieniawski <i>Kujawiak a-moll</i>. • Gramy: F. Tymolski <i>Ostatni mazur</i>, rytmy kujawiaka i oberka. • Tworzymy: melodia kujawiaka na dźwiękach <i>e g h</i> głosem lub na instrumencie. • Ruch: układ kujawiaka przy piosence. • Podstawowe cechy oberka i kujawiaka.	• zna nazwy i potrafi wymienić charakterystyczne cechy: mazura, kujawiaka i oberka; • potrafi określić kontrasty i podobieństwa występujące między oberkiem i kujawiakiem; • zna termin metrum trójdzielne; • zna metrum 3/8.	• umie odczytać rytm w metrum 3/8; • umie wyklaskać lub zagrać na instrumencie rytmy oberkowe i kujawiakowe; • potrafi zaimprovizować głosem lub na instrumencie melodię kujawiaka na dźwiękach <i>e g h</i>.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
	• <i>Kujawiak, Oberek</i> (P s. 55–60). • KARTA PRACY: Szybko i wolno – oberek i kujawiak. • Interaktywne plansze demonstracyjne <i>Oberek, Kujawiak</i>. • Wybrane kroki i figury oberka i kujawiaka. • Film <i>Kujawiak</i>.		
15. POLSKI KARNAWAŁ W RYTMACH TAŃCÓW NARODOWYCH Utrwalenie cech tańców – zabawy i ćwiczenia			
I.1.1.a, 1.4, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego; wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje itp.; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.2.1.a) gra na instrumentach schematy rytmiczne; I.3.2.a) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne polskich tańców narodowych: poloneza, kujawiaka i krakowiaka; I.4.1.d, 4.2.d) świadomie słucha utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.5.1) określa charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, kujawiaka, oberka, krakowiaka;	• Piosenki: <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska), <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska), piosenki z 4 klasy (<i>Polonez rycerski, Krakowiacy zawiadyacy</i>). • Słuchamy: <i>Oberek</i> R. Twardowski, <i>Kujawiak</i> H. Wieniawski, melodie w rytmach polskich tańców narodowych. • Gramy: rytmy polskich tańców narodowych. • Ruch: Zabawa muzyczna <i>Polski karnawał</i> (P s. 61).	• umie zaśpiewać w grupie poznane piosenki w rytmach tańców; • potrafi wymienić charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, oberka, kujawiaka i krakowiaka; • umie przyporządkować poznane piosenki i utwory do odpowiedniego tańca; • zna nazwisko Henryk Wieniawski; • rozumie termin parlando.	• potrafi wykonać rytmy polskich tańców narodowych; • umie rozpoznać tańce narodowe po usłyszeniu ich rytmu; • potrafi podać kilka informacji o Henryku Wieniawskim; • umie wyrecytować przysłowie ludowe w rytmie tańców narodowych; • potrafi wykonać kroki i figury wybranego tańca narodowego.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej.	• Tworzymy: recytacja przysłów ludowych w charakterze i rytmie wybranego tańca narodowego. • KARTA PRACY: Polski karnawał w rytmach tańców narodowych. • Film: <i>Oberek</i>.		
16. O OPERZE W TEMPIE PRESTO Instytucje kultury – gmach operowy. Twórcy przedstawień operowych			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.b, d) gra na instrumentach melodie i akompaniamenty; I.4.1.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; II.2.1–4) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine; zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne; II.3.2, 3.3) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) i podziału aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór, orkiestra); II.4.1, 4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokлно-instrumentalna oraz teatralna); form muzycznych: opera;	• Piosenka: <i>Gioachino</i> (M. Sarnowska). • Słuchamy: G. Rossini <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i>. • Gramy: Temat z <i>Uwertury</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego, Zabawa muzyczna <i>Akompaniament na łyżkach</i>. • Opery – muzyczne przedstawienia teatralne. • Opera – wykonawcy i realizatorzy. • Przykłady gmachów operowych w Polsce i na świecie oraz oferta takich instytucji. • Tekst o operze i Rossinim (P s. 62–65, 68).	• śpiewa w grupie powtarzając się fragmenty piosenki <i>Gioachino</i>; • zna i rozumie terminy: opera, uwertura, scena, soliści, chór, balet, orkiestra, scenograf, reżyser itd.; • gra w grupie temat uwertury do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego.	• śpiewa w grupie całą piosenkę <i>Gioachino</i>; • potrafi opowiedzieć, czym jest opera (ew. także treść wybranej opery); • świadomie posługuje się terminami: scena, kanal orkiestrowy, gmach opery; • umie powiedzieć, kto występuje w przedstawieniu operowym i kto jeszcze bierze udział w przygotowaniu spektaklu; • umie ułożyć tekst pasujący do podanego rytmu.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Wolfgang Amadeusz Mozart, Stanisław Moniuszko; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki; III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.	• KARTA PRACY: O operze w tempie presto. • Film <i>Polonez z Halki</i>.		
17. CZAR MUZYKI PŁYNĄCEJ ZE SCENY Budowa przedstawienia operowego: uwertura, akt, scena, aria			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.c) gra na instrumentach proste utwory; I.4.1.a, 4.2.b, e) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas i aparat wykonawczy: solista, chór, orkiestra; II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas); II.4.1, 4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (teatralna), form muzycznych opera;	• Piosenka: <i>Gioachino</i> (M. Sarnowska). • Słuchamy: S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> oraz <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, ew. W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i>. • Gramy: G. Bizet, fragment <i>Pieśni Torreadora</i> z opery <i>Carmen</i>. • Opera – budowa przedstawienia	• zna terminy: uwertura, akt, scena, aria, scena zbiorowa; • wie, co to jest balet; • rozumie znaczenie terminu poco a poco accelerando, bierze udział w zabawach z czytaniem zdań w zmieniającym się tempie; • umie podać nazwę głosu wykonującego <i>Arię Skołuby</i> (bas);	• umie wymienić kilku słynnych śpiewaków operowych; • zna nazwiska kilku kompozytorów operowych; • potrafi uporządkować nazwy tempa od najszybszego do najwolniejszego; • potrafi opisać budowę przedstawienia operowego i podać kilka tytułów oper.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.	- Tekst o budowie opery (P s. 68–69). KARTA PRACY: Czar muzyki płynącej ze sceny. - Plansza interaktywna <i>Opera</i>. - Wybrane filmy przedstawiające pracę w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej oraz <i>Aria Skołuby ze Straszego dworu</i>.	potrafi zagrać w grupie fragment <i>Pieśni Torreadora</i> G. Bizeta oraz temat uwertury do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego.	
18. ZA KULISAMI OPERY – STANISŁAW MONIUSZKO Sztuka jako forma kształtowania uczuć patriotycznych w czasach niewoli. <i>Śpiewniki domowe</i> i opery Stanisława Moniuszki.			
I.1.1.b) śpiewa wybrane pieśni artystyczne; I.2.1.c) gra na kilku instrumentach proste utwory, I.4.1.a, 4.2.b, e, 4.4.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas i aparat wykonawczy: solista, chór, orkiestra; przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych – odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych; II.3.2) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas); II.4.1, 4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, artystyczna) i form muzycznych pieśń, opera II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm) oraz potrafi	- Pieśń: <i>Prząśniczka</i> (muz. S. Moniuszko, sł. J. Ciecnot). - Słuchamy: S. Moniuszko <i>Polonez Miecznika</i> z opery <i>Straszny dwór</i> oraz pieśń <i>Trzech Budrysów</i>. - Gramy: fragment pieśni <i>Dziad i baba</i>. - Ruch: Zabawa muzyczna <i>Ponitce do kłębka</i>. - Plansza <i>Stanisław Moniuszko. Twórca polskiej opery narodowej i słynnych „Śpiewników domowych”</i> z Klubu nauczyciela i <i>Stanisław Moniuszko – plansza interaktywna</i>.	- potrafi zaśpiewać w grupie pieśń <i>Prząśniczka</i>; - wie, co to jest opera; - wie, kim był Stanisław Moniuszko, i zna tytuły jego oper oraz pieśni; - potrafi rozpoznać rytm poloneza w słuchanym utworze i określić jego charakter; - umie zagrać na instrumencie melodycznym fragment pieśni <i>Dziad i baba</i>.	- potrafi zaśpiewać solo refren pieśni <i>Prząśniczka</i>; - zna kilka faktów dotyczących życia i twórczości Stanisława Moniuszki; - potrafi wymienić cechy Polaka patriotę na przykładzie <i>Poloneza Miecznika</i>.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Stanisław Moniuszko; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.	- Stanisław Moniuszko <i>Spotkanie z kompozytorem</i> (P s. 70, 72–73). KARTA PRACY: Za kulisami opery – Stanisław Moniuszko		
19. DOM PEŁEN MUZYKI Muzyczne rodziny dawniej i dziś. W.A. Mozart. Rodziny instrumentów według źródła dźwięku			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.b) gra na instrumentach melodie; I.4.1.a, 4.2.a, 4.3) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności); rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; I.2.1, 2.2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej; nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (klasycyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Wolfgang	- Piosenka: <i>Muzyczna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska). - Słuchamy: S.S. Czarniecki, <i>Concerto Liliowe</i>, cz. III <i>Allegro molto con brio</i> (wyk. K. Jakowicz i J. Jakowicz); ewentualnie fragmenty: W.A. Mozart, <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i>, aria Figara z opery <i>Wesele Figara</i>, <i>Bułka z masłem</i>, serenada <i>Eine kleine Nachtmusik</i>, L. Mozart, <i>Jazda saniami</i>. - Gramy: wstawki melodyczne w piosence. - Tekst o muzycznych rodzinach, W.A. Mozarcie i <i>W pracowni lutnika</i> (P s. 74, 76–79).	- śpiewa w grupie fragmenty piosenki <i>Muzyczna rodzina</i>; - zna co najmniej dwa nazwiska muzycznych rodzin; - potrafi odnaleźć fragmenty gamy w nutach piosenki <i>Muzyczna rodzina</i>; - wie, kim był W.A. Mozart; - potrafi wymienić nazwy instrumentów smyczkowych; - wie, czym zajmuje się lutnik.	- śpiewa w grupie całą piosenkę <i>Muzyczna rodzina</i>; - podaje przykłady kilku muzycznych rodzin; - potrafi samodzielnie rozczytać wstawki melodyczne w nutach piosenki <i>Muzyczna rodzina</i>; - umie powiedzieć kilka zdań o W.A. Mozarcie; - wie, jak są zbudowane wybrane cztery instrumenty smyczkowe i jak się na nich gra; - umie wymienić co najmniej dwa nazwiska słynnych lutników.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
Amadeusz Mozart; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.	• KARTA PRACY: Dom pełen muzyki. • Ew. plansza interaktywna <i>Instrumenty strunowe smyczkowe</i>. • Film: <i>W pracowni lutnika</i>.		
20. NAJWIĘKSZY KOMPOZYTOR J.S. Bach – kompozytor, kantor, organista i pedagog			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.b, c) gra na instrumentach melodie, proste utwory; I.4.1.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności); II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (barok,) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Jan Sebastian Bach; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii.	• Piosenka: <i>Muzykalna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska). • Słuchamy: J.S. Bach <i>Toccatą d-moll, IV Koncert Brandenburski G-dur, cz. III</i>. • Gramy: wstawki melodyczne w piosence <i>Muzykalna rodzina</i>, J.S. Bach, <i>Musette</i>. • Słynni przedstawiciele muzycznych rodzin: J.S. Bach <i>Mistrz z Eisenach</i> (P s. 82–84). • KARTA PRACY: Największy kompozytor.	• śpiewa w grupie piosenkę <i>Muzykalna rodzina</i>; • zna nazwisko J.S. Bacha, umie wymienić trzy tytuły jego utworów; • gra w zespole jeden z głosów utworu <i>Musette</i> J.S. Bacha.	• śpiewa piosenkę <i>Muzykalna rodzina</i> i umie do niej zaakompaniować na wybranym instrumencie; • wie, kim był J.S. Bach, umie opowiedzieć własnymi słowami o jego życiu i twórczości; • gra samodzielnie jeden z głosów utworu <i>Musette</i> J.S. Bacha.
21. ORGANY Budowa i brzmienie organów. Najsłynniejsze organy w Polsce			

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru popularnego; I.2.1.a–d) gra na instrumentach schematy rytmiczne, melodie, proste utwory, akompaniamenty; I.4.1.a, 4.2.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje; podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je; II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (barok) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Jan Sebastian Bach; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii; III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach; III.7) angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska;	• Piosenka: <i>Orkiestry dęte</i> (muz. U. Rzewzkowska, sł. J.T. Stanisławski) • Słuchamy: J.S. Bach <i>Toccata d–moll</i> BWV 565. • Gramy: Zabawa muzyczna <i>Klasowa orkiestra</i> (P s. 82), <i>Musette</i> J.S. Bacha w duetach (P s. 86). • <i>Instrumenty – organy</i> (P s. 84–86). • KARTA PRACY: Organy. • Interaktywna plansza demonstracyjna <i>Instrumenty dęte miechowe – organy</i>. • Film: <i>Organy</i>.	• śpiewa w grupie fragmenty piosenki <i>Orkiestry dęte</i>; • umie w grupie zaakompaniować do tej piosenki na instrumentach perkusyjnych; • potrafi przyporządkować organy do właściwej grupy instrumentów.	• śpiewa w grupie piosenkę <i>Orkiestry dęte</i>; • umie do niej zaakompaniować na flecie lub instrumentach perkusyjnych; • zna zasady działania organów i wymienia główne elementy ich budowy; • wie, gdzie znajdują się słynne organy w Polsce; • zna nazwę toccata; • umie uporządkować różne rodzaje instrumentów i połączyć je w grupy ze względu na źródło dźwięku.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
III.9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, szacunek dla twórców i wykonawców.			
22. KAŻDY MA GŁOS! Higiena głosu: ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i emisyjne			
I.1.1.a, 1.3) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu; I.4.2.e, 4.4.d) rozpoznaje ze słuchu aparat wykonawczy: zespół kameralny; opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów; II.3.2) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas); II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Jan Sebastian Bach.	- Piosenka: <i>Rozkołysz pieśnią świat</i> (muz. W. Korcz, sł. W. Chotomska) - Słuchamy: Piosenka ludowa <i>Zielony mosteczek</i> w wykonaniu Affabre Concinui, F.B. Mâche <i>Korwar</i>. - Zasady prawidłowego operowania głosem - Ćwiczenia oddechowe, emisyjne i kształtujące prawidłową dykcję – wierszyki M. Strzałkowskiej <i>Jak dbać o głos?</i> (P s. 90–91). KARTA PRACY: Każdy ma głos!	- potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; - wie, jak powstaje głos; - wie, jak dbać o głos; - umie prawidłowo wykonać ćwiczenia oddechowe, dykcyjne, emisyjne.	- potrafi zaśpiewać solo z odpowiednią interpretacją jedną zwrotkę piosenki <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; - zna zasady prawidłowego operowania głosem; - umie świadomie wykorzystać swoje możliwości głosowe w zabawach i wspólnym śpiewie; - potrafi opowiedzieć o swoich wrażeniach po wysłuchaniu utworu F.B. Mâche’a <i>Korwar</i>.
23. GŁOS W RÓŻNYCH BARWACH Podstawowe głosy ludzkie: sopran, alt, tenor, bas. Głos biały w muzyce ludowej			

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
I.1.1.a, 1.3, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.4.1.a, d, 4.2.b, e) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas i aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór; II.3.2, 3.3) wykazuje się znajomością głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) oraz technik wokalnych (np. śpiew biały) i aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór); II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, wokально-instrumentalna, ludowa); III.3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach; III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej.	- Piosenka <i>Rozkołysz pieśnią świat</i> (muz. W. Korcz, sł. W. Chotomska). - Słuchamy: J.S. Bach <i>Deposuit potentes</i> z <i>Magnificat D-dur</i> (alt) oraz <i>Es ist vollbracht</i> z <i>Pasji wg św. Jana</i> (tenor), <i>A ty matulu – a chłó tam puka</i> w wykonaniu A. Nowak oraz chóru w opracowaniu K. Szymanowskiego, ew. S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i>. - Zabawy muzyczne <i>Szansa na sławę i Wiesz, kto śpiewał?</i> (P s. 94). - Wywiad z Jadwigą Rappé <i>Barwy głosu ludzkiego, Z wizytą na Kurpiach</i> (P s. 92–96). KARTA PRACY: Głos w różnych barwach. - Nagrania głosów znanych piosenkarzy, aktorów, polityków i spikerów TV. - Losy z nazwiskami słynnych polskich śpiewaków.	- potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; - zna nazwy głosów ludzkich i umie określić ich cechy; - wie, co to jest głos biały; - potrafi odróżnić oryginalną muzykę ludową od jej artystycznego opracowania; - zna nazwisko K. Szymanowskiego; - umie znaleźć informacje na temat polskiego śpiewaka.	- potrafi zaśpiewać solo piosenkę <i>Rozkołysz pieśnią świat</i>; - umie rozróżnić podstawowe głosy ludzkie w słuchanym utworze; - umie zauważyć różnice między melodią oryginalną a jej artystycznym opracowaniem (na przykładzie piosenki anonimowej i w opracowaniu K. Szymanowskiego <i>A chłó tam puka?</i>); - potrafi zaprezentować dowolną piosenkę, wcielając się w rolę różnych wykonawców.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
24. INSTRUMENTY DĘTE DREWNIANE Budowa, brzmienie fletu poprzecznego, oboju, klarnetu i fagotu. Jazz – improwizacja na dźwiękach skali			
I.2.1.c, 2.5) gra na instrumentach proste utwory; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów. I.4.1.a, b, 4.2.a, e) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości) reprezentatywnych dla kolejnych epok b) muzyki jazzowej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych i aparat wykonawczy: big-band; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.3.1, 3.3) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je; aparatu wykonawczego big band II.4.2) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki stylów muzycznych (jazz); II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich.	• Słuchamy: J.S. Bach <i>Badinerie</i> z <i>Suity h-moll</i>, A. Vivaldi <i>Koncert G-dur</i>, cz. III, G. Gershwin <i>Błękitna rapsodia</i>, standard jazzowy <i>Kiedy święci idą do nieba</i>, ew. <i>Boléro</i> M. Ravela lub wcześniej słuchane utwory prezentujące brzmienie instrumentów dętych blaszanych. • Gramy: <i>Kiedy święci idą do nieba</i>. • Tworzymy: improwizacja melodii złożonej z dźwięków skali jazzowej, budujemy proste instrumenty stroikowe – Zabawa muzyczna <i>Zostań badaczem</i> (P s. 100). • <i>Instrumenty dęte drewniane</i> (P s. 97–100). • KARTA PRACY: Instrumenty dęte drewniane. • Plansze <i>Instrumenty dęte drewniane</i> i <i>Instrumenty dęte blaszane</i>. • Plansza <i>Jazz</i> z WSiPnet.	• zna nazwy instrumentów dętych drewnianych: flet poprzeczny, obój, klarnet, fagot i potrafi je rozpoznać na ilustracji; • zna nazwiska kompozytorów: A. Vivaldi, G. Gershwin, J.S. Bach; • wie, co to jest jazz; • buduje proste instrumenty stroikowe według instrukcji w podręczniku.	• potrafi wymienić charakterystyczne cechy budowy instrumentów dętych drewnianych; • umie rozpoznać ich brzmienie w słuchanych utworach; • potrafi zaimprovizować melodię złożoną z dźwięków skali jazzowej.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
	Filmy: <i>Flet poprzeczny, Obój, Fagot.</i>		
25. ODMIENIONY ŚWIAT Rozpoznawanie zmian tematu w utworze W.A. Mozarta. Tworzenie wariacji na temat przysłowia ludowego			
I.1.4, 1.6) wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.2.1.c, 2.5) gra na instrumentach proste utwory; improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów; I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu; I.4.1, 4.2.c, 4.4.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej; rozpoznaje ze słuchu podstawowe formy muzyczne: wariacje; przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych – odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki form muzycznych: wariacje; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Wolfgang Amadeusz Mozart.	- Wiersz: <i>Wróżby</i> W. Broniewskiego, przysłowia ludowe. - Słuchamy: W.A Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Mamant”</i>. - Gramy: <i>Melodia francuska</i>. - Tworzymy: <i>Wariacje z kurnika</i> (P s. 105). <i>Formy muzyczne – wariacje</i> (P s. 103). KARTA PRACY: Odmieniony świat – wariacje muzyczne. - Plansza interaktywna <i>Budowa utworu muzycznego</i>.	- potrafi zaśpiewać w grupie wiersz W. Broniewskiego na dźwiękach gamy C-dur w górę i w dół; - dostrzega podobieństwa i różnice w prezentowanych dziełach plastycznych; - zna terminy: wariacja, temat; - umie ułożyć w grupie wariacje do przysłów z wykorzystaniem znanych sobie elementów muzyki.	- potrafi wykonać różne zadania muzyczne w oparciu o wiersz W. Broniewskiego; - dostrzega podobieństwa i różnice w prezentowanych dziełach muzycznych; - zna podstawowe zasady budowy wariacji, umie rozpoznać w utworze zmiany tematu; - potrafi ułożyć wariacje do podanych przysłów o tematyce wiosennej z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych; - umie zagrać a vista <i>Melodię francuską</i>.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
26. MAJÓWKA W DOBREJ FORMIE Formy muzyczne: ABA, ABA', rondo, wariacje, kanon – rozpoznawanie w utworach, tworzenie			
I.1.1.a, c, 1.5.d) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, kanony; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie głosowe ilustracje dźwiękowe (onomatopeje) do scen sytuacyjnych, tekstów literackich i obrazów; I.2.3, 2.4.c) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie instrumentalne ilustracje dźwiękowe do scen sytuacyjnych, tekstów literackich i obrazów; I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki; I.4.2.c, 4.4.a) rozpoznaje ze słuchu podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje; przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych odzwierciedlających graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych; II.4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki form muzycznych: AB, ABA, ABA1, kanon, rondo, wariacje.	- Piosenka: <i>Na majówkę, na wędrowną</i> (W. Chotomska, Zygierewicz), kanon <i>Wszyscy, co chcą być z nami</i> (J. Rohwer, U. Smoczyńska). - Słuchamy: M. Musorgski <i>Taniec kurcząt w skorupkach</i> z cyklu <i>Obrazki z wystawy</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski D-dur</i> nr 13, W.A. Mozart <i>XI Sonata fortepianowa A-dur</i>, cz. III <i>Rondo alla Turca</i>, W.A. Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Maman”</i>. - Gramy: gestodźwięki podkreślające budowę piosenki. - Ruch: Zabawa muzyczna <i>Cztery pory roku w kanonie</i> (P s. 109), zad. 10 s. 108.	- potrafi zaśpiewać w grupie refren piosenki <i>Na majówkę, na wędrowną</i>; - umie zaśpiewać w grupie melodię kanonu; - umie rozpoznać formy muzyczne w słuchanych utworach; - aktywnie uczestniczy w zabawach ruchowych i twórczych.	- umie zaśpiewać solo refren i co najmniej jedną zwrotkę piosenki <i>Na majówkę, na wędrowną</i>; - śpiewa w grupie w kanonie; - potrafi zagrać na dzwonkach lub flecie dwa wybrane takty piosenki; - umie odnaleźć w swoim otoczeniu wzory odzwierciedlające budowę form muzycznych.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
	• Tworzymy: Zabawa muzyczna <i>Rowerem na majówkę</i> (P s. 108). • KARTA PRACY: Majówka w dobrej formie.		
27. SERWETKI TADEUSZA KOŚCIUSZKI Utrwalenie form muzycznych. Skróty pisowni – Da capo al fine. Pieśni historyczne: <i>Dalej, chłopcy, dalej żywo</i>			
I.1.1.b, 1.6) śpiewa wybrane patriotyczne; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.2.1.d) gra na instrumentach – akompaniamenty; I.4.2.d, 4.4.d) rozpoznaje ze słuchu polskie tańce narodowe; opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów; II.2.3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine; II.4.3) wykazuje się znajomością form muzycznych: AB, ABA, ABA1; II.5.1) określa charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych: krakowiaka.	• Pieśń: <i>Dalej chłopcy, dalej żywo</i> (muz. K. Hofman, autor słów nieznan). • Słuchamy: <i>Krakowiaka</i> z baletu <i>Pan Twardowski</i> L. Różyckiego lub <i>Krakowiaka fantastycznego</i> I.J. Paderewskiego. • Gramy: akompaniament perkusyjny do piosenki. • Tło historyczne pieśni i sylwetka Tadeusza Kościuszki. • <i>Tadeusz Kościuszko</i> (P s. 110–112). • KARTA PRACY: Serwetki Tadeusza Kościuszki	• potrafi zaśpiewać w grupie fragment piosenki <i>Dalej, chłopcy, dalej żywo</i>; • potrafi określić budowę tej piosenki; • potrafi wymienić główne cechy krakowiaka; • wie, kim był Tadeusz Kościuszko; • zna termin <i>da capo al fine</i>.	• śpiewa solo co najmniej jedną zwrotkę piosenki <i>Dalej, chłopcy, dalej żywo</i>; • umie rozpoznać w niej krakowiaka i podać cechy, które na to wskazują; • umie akompaniować do piosenki na instrumentach perkusyjnych; • potrafi wyjaśnić znaczenie terminu <i>da capo al fine</i>; • umie wymyślić tekst i zapisać go z użyciem <i>da capo al fine</i>.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
28. GRAJĄCE KAMIENIE Improwizacja ruchowa do słuchanej muzyki. Niekonwencjonalne wykorzystanie kamieni – do zabaw rytmicznych i twórczych			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego; I.2.1.a, 2.5) gra schematy rytmiczne, improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów; I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki; II.3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.2.1, 2.2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz.	- Piosenka: <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Szeptyńska). - Słuchamy: M. de Falla <i>Taniec ognia</i> z baletu <i>Miłosne czary</i>. - Gramy: Zabawa muzyczna <i>Budzimy kamienie</i> (P s. 116). KARTA PRACY: Grające kamienie. - Ruch i twórczość: Zabawa muzyczna <i>Tańczący ogień</i> (P s. 117). - P s. 113–117.	- umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Sny kamieni</i>; - potrafi prawidłowo powtórzyć po nauczycielu różne rytmy; - wie, co to są bemol, krzyżyk i kasownik oraz jaka jest ich funkcja; - aktywnie uczestniczy w zabawach rytmicznych z kamieniami oraz w improwizacji tanecznej do utworu M. de Falli.	- umie zaśpiewać solo fragment piosenki <i>Sny kamieni</i>; - potrafi zaimprovizować ciekawą opowieść o śnie kamienia; - umie zaproponować ilustrację ruchową do utworu <i>Taniec ognia</i> M. de Falli.
29. NAD BŁĘKITNĄ WODĄ. Muzyka ilustracyjna w utworze C. Saint-Saënsa. Trójdźwięk majorowy i minorowy – akompaniament			
I.1.1.a) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego; I.2.1.d, 2.4.b) gra na instrumentach akompaniamenty; tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie swobodny akompaniament melodyczny;	Piosenki: <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Szeptyńska), <i>Wesoły żeglarczyk</i> (mel. angielska, sł. pol-)	- umie zaśpiewać w grupie co najmniej jedną część piosenki <i>Sny kamieni</i>; - potrafi zaśpiewać w grupie	- potrafi solo zaśpiewać jedną część piosenki <i>Sny kamieni</i> oraz całą piosenkę w grupie; - umie zaśpiewać solo refren

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
I.4.3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II.1.1, 1.2) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi, określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, harmonię); II.2.1, 2.2) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz.	skie T. Śliwiak) • Słuchamy: C. Saint-Saëns <i>Akwarium</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>, ewentualnie <i>Słoń i łabędź</i> z tego cyklu. • Gramy: trójdźwięki C-dur i d-moll na dzwonkach • P s. 117. • KARTA PRACY: Nad błękitną wodą.	refren piosenki <i>Wesoły żeglarz</i>; • zna termin <i>szanta</i>; • umie odróżnić słuchem melodię majorową od minorowej; • potrafi wypowiedzieć się własnymi słowami na temat utworu <i>Akwarium</i> C. Saint-Saënsa z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>.	piosenki <i>Wesoły żeglarz</i>; • odróżnia słuchem <i>dwa trójdźwięki: majorowy i minory</i>; • potrafi odpowiednio dobrać do melodii piosenki akompaniament akordów C-dur i d-moll na dzwonkach; • umie określić tempo, charakter i elementy ilustracyjne w utworze <i>Akwarium</i> C. Saint-Saënsa z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>.
30. NAD POLSKIM MORZEM Muzyka ludowa z Kaszub – instrumenty, tańce i piosenki			
I.1.1.a, 1.6) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego; improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad; I.2.1.c, d) gra na instrumentach proste utwory, akompaniamenty; I.4.1.d, 4.2.a) świadomie słucha wybranych dzieł literatury – utworów ludowych w postaci oryginalnej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych; II.2.3) zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty; II.3.1) wykazuje się znajomością i dokonuje podziału instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;	• Piosenka: <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sł. polskie T. Śliwiak). • Słuchamy: przykłady brzmienia kaszubskich instrumentów ludowych: diabelskie skrzypce, burczybas, bazuna, <i>Kaszubskie nuty</i>. • Gramy: piosenka ludowa <i>Naszô nēnka</i>. • Ruch: taniec kaszubski <i>Naszô</i>	• umie wskazać na mapie Kaszuby, orientuje się w ukształtowaniu terenu i krajobrazie tego regionu; • zna co najmniej jedną nazwę ludowego instrumentu kaszubskiego; • gra na dowolnym instrumencie melodycznym fragment melodii ludowej <i>Naszô nēnka</i> i umie określić jej budowę; • wie, co to jest volta.	• śpiewa piosenkę <i>Wesoły żeglarz</i> z własnym tekstem do jednej zwrotki; • umie wymienić trzy opisane w podręczniku ludowe instrumenty kaszubskie; • potrafi zagrać na dowolnym instrumencie melodycznym melodię <i>Naszej nēnki</i>, wie, jak jest zbudowana.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
II.4.1) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (ludowa).	<i>něnka</i> . • <i>Na Kaszubach</i> (P s. 119–121). • KARTA PRACY: Nad polskim morzem		
31. CO ZOSTAŁO W PAMIĘCI Zawody, quizy i zagadki utrwalające wiadomości z całego roku szkolnego			
I.1.1.a–c, 1.3) śpiewa piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego i ludowego, wybrane pieśni (w tym artystyczne i patriotyczne), kanony; śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu; I.4.1.a–d, 4.2.a–e, 4.3) w zakresie słuchania i percepcji muzyki – świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności), muzyki jazzowej i rozrywkowej, polskich pieśni artystycznych i patriotycznych, utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej; rozpoznaje ze słuchu brzmienie instrumentów muzycznych, brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas, podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje, polskie tańce narodowe, aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band i kapela ludowa; rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego; II.1.1) zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; II.2.1–2.3) odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej – nazywa dźwię-	• Piosenka: <i>Lato, lato</i> (L.J. Kern, W. Krzemieński). • Słuchamy: wybrane utwory i piosenki z całego roku szkolnego. • P s. 124 – zadania. • KARTA PRACY: Co zostało w pamięci i KARTA PRACY nr 2 zad. 6. – listy przebojów sporządzone na początku roku szkolnego.	• śpiewa w grupie pierwszą zwrotkę piosenki <i>Lato, lato</i>; • śpiewa w grupie piosenki z całego roku szkolnego; • zna różne oznaczenia metrum, tempa, dynamiki oraz symbole muzyczne takie jak: wartości rytmiczne, znaki repetycji, akcent, takt itp.; • potrafi wymienić kilka instrumentów i przyporządkować je do właściwej grupy (smyczkowe, strunowe, dęte, perkusyjne); • w zagadce rozpoznaje dwa lub trzy utwory z repertuaru do słuchania.	• śpiewa całą piosenkę <i>Lato, lato</i>; • śpiewa solo fragmenty wybranych piosenek z całego roku szkolnego; • zna większość symboli i oznaczeń muzycznych znajdujących się w nutach podręcznika; • potrafi wymienić wszystkie poznane instrumenty i przyporządkować je do właściwej grupy (smyczkowe, strunowe, dęte, perkusyjne); • w zagadkach muzycznych rozpoznaje większość utworów z repertuaru do słuchania; • aktywnie bierze udział w zabawach i zagadkach ruchowo-muzycznych.

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
ki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine; II.4.1–4.3) wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa); stylów muzycznych (jazz); form muzycznych: AB, ABA, ABA1, kanon, rondo, wariacje, pieśń, opera; II.6) wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich; II.7) porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko; III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.			